

Vastine valtuustoaloitteeseen: Erityisopetuksen tila Kuopiossa**Opetusjohtaja Leena Auvinen**
Perusopetus ja nuorisopalvelut sekä lukiokoulutus ja toisen asteen yhteistyö

Krista Rönkkö ja 19 muuta valtuutettua ovat jättäneet valtuustoaloitteen koskien erityisopetuksen tilaa Kuopiossa. Aloitteessa kysytään, miten Kuopio pystyy vastaamaan erityisopetuksen kasvavaan tarpeeseen ja esitetään, että Kuopion erityisopetuksen tila tutkitaan ja resurssien riittävyyttä tarkastellaan pitkällä tähtäimellä.

Taustaa

Lähikouluperiaate ja inklusiivinen opetus on ollut ohjaavana koulutuspolitiikkana erityisopetuksen kehittämisessä jo 1980-luvulta alkaen. Suomi on sitoutunut inklusion kehittämiseen useiden kansainvälisten sopimusten kautta, joista yhtenä tärkeimmistä on Unescon Salamancan sopimus vuodelta 1994 (Salamanca Statement). Sopimuksen allekirjoittivat 92 maan hallitukset. Sopimus edellyttää myös Suomelta erityisopetuksen järjestelyjen kehittämistä tiettyyn suuntaan. Salamancan sopimus ilmenee perusopetuslaissa sekä esiopetuksen opetussuunnitelman 2000 perusteissa:

- Integraatiota ja inklusiota on edistettävä
- Yksilöön kohdistuvista vaateista on siirryttävä yhteisöön kohdistuviin vaateisiin
- Yksilön vammakeskeisyydestä on siirryttävä vahvuusaluekeskeisyyteen
- Erityisasiantuntuudesta on pyrittävä moniammatilliseen yhteistyöhön ja yhteistyöhön vanhempien kanssa

Opetusministeriön erityisopetuksen strategiassa vuodelta 2007 tarkastellaan erityisopetusta Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Irlannissa. Tarkastelun kohteeksi on valittu nämä maat, koska niiden yhteiskunnallinen viitekehys ja koulutusjärjestelmän perusrakenne ovat lähellä Suomea.

Pohjoismaissa erityiskoulujen määrä on koko ajan vähentynyt ja niidentoiminta-ajatus on muuttunut. Erityiskoulutyypiset oppilaitokset toimivat useimmiten resurssikeskuksina, jotka tarjoavat ensisijaisesti erityispedagogista osaamista ja ohjausta alueellisille kouluille. Niiden perustehtävänä ei yleensä ole opettaa ja kuntouttaa, vaan tämä tehtävä kuuluu paikallisille kouluille.

Kaikissa tarkastelluissa maissa inklusiivisen opetuksen ajatus on keskeinen koulutuksen kehittämisessä. Erityistä tukea tarvitsevat oppilaat opiskelevat yhä suuremmassa määrin omassa lähikoulussaan, tavallisen opetusryhmän mukana.

Kuopion kaupungin erityisopetuksen kehittäminen on perustunut vuonna 2009 hyväksyttyyn kehittämissuunnitelmaan (Erityisopetuksen rakenteen ja resursoinnin kehittäminen ja Erityisopetuksen sisällöllinen ja laadullinen ke-

21.11.2017

hittäminen). Kehittämissuunnitelman tavoitteena on lähikouluperiaatteen tukeminen sekä oikea-aikainen ja kestoinen tuki oppilaalle tuen tarpeen ilmetessä. Alun perin kehittämissuunnitelma tehtiin vuosille 2009 – 2013 mutta niiden päälinjojen toteuttamista on jatkettu senkin jälkeen. Kehittämissuunnitelman toteutumista on seurattu jatkuvasti ja painopistettä kehittämisessä on muutettu senhetkisen tarpeen mukaan. Seurannasta on vastannut erityisopetuksen kehittämistiimi johon kuuluvat alue-erityisopettajat, erityisopetuksen johtava rehtori, oppilashuollon edustaja, varhaiskasvatuksen edustaja ja perusopetuspäällikkö.

Suunnitelman yleistavoitteena ja tehtävänä oli tukea koulujen muutosta lähikouluiksi, joissa jokaisen yksilön tarpeet halutaan ja voidaan ottaa huomioon

Kehittämisen osa-alueita ovat olleet

Osatavoite 1: Myönteiset asenteet monimuotoisuutta kohtaan. Tavoitteena on ohjata koulun henkilöstön, huoltajien ja oppilaiden asenteita myönteisimmiksi monimuotoisuutta kohtaan.

Osatavoite 2: Riittävät ja oikein kohdennetut resurssit. Tavoitteena on turvata kaikille kouluille riittävät resurssit tuen järjestämiseksi sekä varmistaa olemassa olevien resurssien optimaalinen käyttö

Osatavoite 3: Riittävä ja ajanmukainen osaaminen. Tavoitteena on osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen vastaamaan lähikouluperiaatteen luomia haasteita

Osatavoite 4: Toimivat rakenteet ja prosessit. Tavoitteena on kehittää erityisopetuksen päätöksentekoa, rakenteita, prosesseja ja malleja lähikouluperiaatetta vahvistaviksi

Kehittämissuunnitelmassa nähtiin kuitenkin tärkeänä säilyttää vahvaa tukea tarvitsevien oppilaiden opetus profiloituneissa kaupunki / aluetasoisissa pienluokissa. Näitä luokkia ovat kehitysvamma/autisti luokat, vaikeat kielelliset häiriöt ja erittäin haastava käyttäytyminen.

Tavoitteena ei ole ollut lopettaa erityisluokkia vaan hajauttaa erityisluokkaresurssi oppilaan lähikouluun jotta oppilasta voidaan tukea omassa koulussaan. Myös profiloituneiden luokkien sijoittelussa ollaan otettu huomioon alueellinen jakautuminen. Lisäksi tavoitteena on ollut varhainen tuki Kuopion kaupungin strategian mukaisesti. Varhaisella tuella ja puuttumisella pyritään ohjaamaan resurssien käyttöä ennaltaehkäisyyn kalliimpien korjaavien toimenpiteiden sijaan.

Erityisopetusresurssia ei ole vähennetty vaan se on kasvanut samassa suhteessa yleisopetuksen resurssien kanssa kuntaliitosten ja oppilasmäärän kasvun mukaan.

Nykytila

Keväällä 2017 opetusjohtajan toimesta aloitettiin kolmiportaisen tuen käytäntöjen tarkastelu ja syksyllä 2017 perustettiin kolmiportaisen tuen kehittämis- ja arviointiryhmä, jonka tehtävänä on arvioida syksyn 2017 aikana kolmiportaisen tuen käytänteitä ja esittää kehittämis ehdotuksia.

21.11.2017

Työryhmän toiminta on kesken joten tässä vaiheessa on mahdotonta esittää lopullisia linjauksia, mutta tällä hetkellä voi esittää jo alustavia tuloksia ja kehittämis ehdotuksia.

Lähikouluperiaate ja inklusiivinen ajattelu on osa kansallista strategiaa, kansainvälisiä sitoumuksia ja vahvasti mukana myös lainsäädännössä, joten kyseinen periaate on yksi kolmiportaisen tuen kehittämistä ohjaava asia

”17 § ([24.6.2010/642](#))

Erityinen tuki

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta tämän lain mukaan annettavasta tuesta. **Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa.** Tässä momentissa tarkoitetun oppilaan opetuksessa voidaan poiketa 11 §:stä sen mukaan kuin 14 §:n nojalla säädetään tai määrätään...”

Myös huoltajat ja oppilaat ovat olleet tyytyväisiä siihen, että tuen tarpeen ilmeneminen ei aina johda opetusryhmän tai koulun vaihtoon.

Toisaalta kuitenkin profiloituneet kaupunki / aluetasoiset pienluokat vahvaa tukea tarvitseville oppilaille ovat osoittautuneet toimiviksi ja tarpeellisiksi joten mahdollisuus profiloituneisiin erityisluokkiin todennäköisesti kannattaa säilyttää.

Kuopion satsaaminen varhaiseen puuttumiseen sekä oikea-aikaiseen ja oikea-kestoiseen tukeen näyttäisi tuottavan tulosta sillä erityisen tuen oppilaiden määrä ja erityisluokalla opiskelevien oppilaiden määrä on pienempi kuin suomessa / verrokkikunnissa keskimäärin. Tämä viittaisi siihen että perusopetuksessa on onnistuttu toteuttamaan Kuopion kaupungin strategian mukaista ”suppilomallia” jossa laadukkaalla ennaltaehkäisyllä vähennetään kalliita korjaavia toimenpiteitä. Myös Kuopion tilastotietoja perusopetuksesta https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7550191/Tilastotietoja_perusopetuksesta2016-2017.pdf/719c4d23-e904-4f88-ada5-3d0709f8c836 oppaan mukaan erityisoppilaiden määrä lähti nopeaan laskuun kehittämissuunnitelman toimenpiteiden toteuttamisen aloituksen jälkeen.

Kuopiossa on ollut tarjolla runsaasti opettajien täydennyskoulutusta liittyen kolmiportaiseen tukeen kaupungin oman koulutustarjonnan kautta sekä Opetushallituksen rahoittamien hankkeiden kautta. Yleisopetuksen opettajien tuksi Kuopiossa on otettu ELA opettajien tarjoama konsultaatio oppilaan lähikouluissa. Tämän lisäksi Kuopiossa on myös kaksi konsultoivaa erityisluokanopettajaa, jotka jalkautuvat oppilaan kouluille haastavissa tilanteissa, joissa oman koulun osaaminen ei riitä. Kaupungissa on kehitetty yhdessä perusterveydenhuollon ja oppilashuollon kanssa uusia toimintamalleja, esimerkiksi Oppiva –työryhmä, jolla pyritään tukemaan oppilaita joilla on oppimisvaikeuksia ja tarkkaavuushäiriötä. Alue-erityisopettajat konsultoivat kouluja kolmiportaiseen tukeen liittyvien prosessien osalta.

21.11.2017

Kolmiportaisen tuen kehittämisryhmä valmistelee kehittämis ehdotukset syksyn 2017 aikana ottaen huomioon erityisopetuksen kansallisen strategian, opetussuunnitelman tavoitteet, lainsäädännön ja Kuopion strategian.

Vaikutusten arviointi

-

Esitys

Esitän, että kasvun ja oppimisen lautakunta päättää antaa edellä esitetyn lausunnon vastauksena valtuustoaloitteeseen.

Liitteet

6 2717/2017 Valtuustoaloite: Erityisopetuksen tila Kuopiossa

Valmistelija

Mika Kuitunen

puh. +358 44 718 4421

Leena Auvinen

puh. +358 44 718 4003

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

Palvelualuejohtaja Pekka Vähäkangas

Kasvun ja oppimisen lautakunta päättää hyväksyä opetusjohtajan esityksen.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.

Heikki Meriranta poistui kokouksesta klo 19.03 tämän pykälän käsittelyn aikana.

Hanna Svensk poistui kokouksesta klo 19.05 tämän pykälän käsittelyn aikana.

Mika Kuitunen poistui kokouksesta klo 19.07 tämän pykälän käsittelyn jälkeen.

